

Naj živi Evropa!

Dr. Janja Hojnik, profesorica na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru

Že desetletja se zdi, da Evropo poganjajo krize. V vedno novih krizah obujamo spomine na stare krize in ugotavljamo, kako se je Evropa iz njih izvila. Letos, ko jo prežema pandemija, obeležuje 70. obletnico prvih resnih temeljev EU, kakršno poznamo danes - Schumanove deklaracije. V času po pariški pomladi in začetku hladne vojne je bilo evropsko gibanje za združeno Evropo, ki ga je - brez ideje, da bi bila v njej tudi Velika Britanija - spodbujal Winston Churchill, občasno razočarano, a žerjavice ni povsem pustilo ugasniti.

Ob ustanovitvi Sveta Evrope v Londonu so Churchilla slavili in nagrajevali, belgijski premier v odstopu Spaak pa je predsedoval prvi skupščini Sveta Evrope. Eni in isti ljudje so gradili Evropo na več frontah. Nekatere so se takrat zdele bolj, druge manj nujne. Človekove pravice so bile nedvomno prioriteta in 4. novembra 1950 je bilo v ratifikacijo držav članic Sveta Evrope predloženo besedilo Evropske konvencije o človekovih pravicah. Postavila naj bi minimalne standarde varovanja človekovih pravic v Evropi. Po 70 letih ugotavljamo, da so to pogosto v resnici maksimalni standardi, vse prevečkrat pa niti ti niso doseženi in Evropsko sodišče za človekove pravice ter nacionalni varuhi ugotavljajo kršitve, kakršnih v letu 2020 ne bi več smelo biti.

V istem času, kot je strokovna skupina pripravljala besedilo konvencije, je Robert Schuman po radiu prebral deklaracijo, ki jo je pripravil Jean Monnet in v kateri je poudaril, da brez sodelovanja in solidarnosti med evropskimi državami ne bo miru na svetu. Potrebno je bilo sodelovanje na področju premoga in jekla, da se preprečijo nove vojne. Potrebno je bilo tudi ekonomsko sodelovanje, da se poveča blaginja ljudi. Manj

znano pa je, da se je Robert Schuman leta 1952 zavzel tudi za evropsko zdravstveno skupnost. V ta namen je dejal: "Svobodne države Evrope morajo pokazati ne le skrb za ohranitev miru, varnosti in dobro organizacijo gospodarstva; obstaja še druga skrb, ki je ne smemo zanemariti - ljudje. Če obstaja področje, na katerem moramo ravnati velikodušno, je to področje zdravja. Če obstaja področje, ki zahteva poenotenje, je to boj zoper bolezn.".

A tukaj kakšnega napredka ni bilo. Zdravje je bilo prepuščeno v skrb samih držav članic, razen kolikor se je prekrivalo s pravili enotnega trga. Evropski državljani imamo omejene pravice zdravljenja v tujini, če nam domači zdravstveni sistem ne omogoča ustreznega in pravočasnega zdravljenja ali če se nam v tujini zgodi kaj takega, da je zdravljenje tam nujno. Pa seveda zmeraj, če smo to zdravljenje pripravljeni plačati iz lastnega žepa in ne računamo na zdravstvene blagajne, v katere plačujemo doma.

A če bi Evropa prej zapadla v resno zdravstveno krizo, bi zdravstveno skupnost gotovo imeli prej. Tako pa je šele spomladi 2020 EU-države opozarjala, ker so pridržale zaščitne maske in respiratorje na svojem ozemlju, jih pozivala k solidarnosti, klicala k meddržavni pomoči pri obravnavi pacientov iz najbolj obremenjenih držav članic, urejala poti za čezmejno gibanje kritičnih delavcev v pandemiji, pozivala k spoštovanju pravil o javnem naročanju in k skupnemu naročilu prvega cepiva.

Enajstega novembra 2020 je tudi dejansko razglasila načrte za vzpostavitev evropske zdravstvene unije z objavo več pobud. Predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen je ob tem

dejala: "Danes postavljamo temelje evropske zdravstvene unije, s katero želimo zaščititi državljane in državljanke ter jim zagotoviti visokokakovostno oskrbo v času krize, Uniji in njenim državam članicam pa omogočiti preprečevanje in obvladovanje izrednih zdravstvenih razmer, ki prizadejejo vso Evropo."

Lahko bi rekli bolje pozno kot nikoli, obenem pa pobuda potrjuje, da Evropa deluje pretežno le kot odziv na krize. Državam je bilo nadvse pomembno, da se področje zdravja ohrani v njihovi avtonomiji. Dokler niso letos ugotovile, da zdravstvena katastrofa v drugih državah članicah EU škoduje tudi njim - zdravstveno in gospodarsko. Tudi zakonodaja o finančnem trgu se je na novo gradila v letu 2009, po najhujši finančni krizi v vrsti desetletij, evro se je stabilno gradil šele potem, ko se je skoraj zlomil, evropski azilni sistem se po zrušitvi "dublinske uredbe" danes gradi na novo. Terorizem ponovno izziva schengenski sistem. Britanci s samo svojim razumevanjem Evrope še zmeraj za odobravanje pogledujejo na drugo stran Atlantika in se ob čakanju na letališčih sprašujejo, ali je bilo vredno.

Nobeno področje, ki je potrebno za stabilnost celotnega sistema, se ne sme pustiti zadaj. Ustanovitelji prvotnih Evropskih skupnosti so mislili, da lahko gradijo ekonomske skupnosti, ki se jim ni treba

ukvarjati z varovanjem človekovih pravic. S temi naj se ukvarja Svet Evrope. Danes je jasno, da gospodarstva in človekovih pravic ni mogoče ločiti. A po dolgi desetletjih ločenosti jih ni enostavno enakopravno vgraditi v sistem EU. Zato se zdi, da se bodo nekatere države ob potrjevanju vezave evropskega financiranja na vladavino prava spraševale, kaj jim je bolj pomembno - denar ali človekove pravice. Kar ni nič lažje vprašanje od tega, s katerim se vsakodnevno srečujejo v tem letu - ali je bolj pomembno zdravje ali ekonomija.

Nacionalizmi in populizmi pljuskajo vanjo ves čas njenega obstoja, a potopijo je ne

Kljub temu kotaljenju Evrope iz krize v krizo pa ji je treba priznati, da se, čeprav opraskana in raztrgana, iz kriz vedno znova izkoplje. Nacionalizmi in populizmi pljuskajo vanjo ves čas njenega obstoja, a potopijo je ne. Naj evropska ladja uspešno prepluje tudi to viharo zimo!

Foto: EPA

Foto: Robert BALEN

daljavo, vse drugo pa je "business as usual", zato naj tudi učitelji ocenjujejo tako, kot je pač znano in predvideno za običajne okoliščine. Pogoji, načini ocenjevanj (in število za osnovne šole) v teh specifičnih in izjemnih okoliščinah, bodisi na daljavo bodisi v šoli (govorim samo o tem, posebnem šolskem letu), ne morejo biti prepuščeni učiteljevi ali šolski avtonomiji (nekateri bodo na daljavo tako ali drugače, drugi bodo še malo počakali, tretji bodo učence in dijake zbombardirali z ocenjevanji takoj, ko jih spet zagledajo v učilnicah ...), saj s tem tvegamo, da bistveno bolj kot v običajnih okoliščinah posegamo v nekaj pomembnejšega: preko različnih pogojev in načinov ocenjevanj v možnosti nadaljnega izobraževanja učencev in dijakov ter posledično v njihovo prihodnost.

Šolski prostor potrebuje v tem trenutku mirno roko. Potrebna je premišljena in v javnosti utemeljena odločitev, kako naprej, takšna ali drugačna. Ne učenci ne dijaki in ne učitelji ne moremo več delati (kaj šele načrtovati) v takšni negotovosti in se konec koncev igrati z usodo učencev in dijakov, za katere smo v prvi vrsti tu.

Pisma bralcev

Vstanite, sužnji!

Kar nekaj mesecev berem in poslušam, kako se nam slabo piše in kaj vse bo za seboj pustil covid-19. Je res vsega hudega kriv le virus? Na ekonomskem, socialnem, zdravstvenem področju ..., sam pa dodajam tudi na političnem, etičnem, v medsebojnih odnosih. Tudi Slovenci smo zabredli v to krizo. Ali smo za to vsi odgovorni? Mislim, da ne. Krivi so tisti, ki so to državo vodili 30 let. Spomnim se besed staroste osamosvojitve, ki je izjavil: *Mi smo svojo nalogo opravili*. Kaj in kako pa naprej? Iz leta v leto smo imeli vzpone in padce in danes smo, kjer smo. Pa ne zaradi poštenih in pridnih delavcev vseh strok!

Pred dnevi mi je prišla v roke zajetna knjiga *Vstanite, sužnji*, zbirka s kar 500 revolucionarnimi pesmimi narodov vsega sveta z notnimi zapisi, izdana v počastitev 30. obletnice osvoboditve pri Založbi Borec. In v njej najdem 244. pesem v besedah Mauricea Sugarja in v prevodu Pavla Oblaka, *Pesem o juhi* (Soup Song). Napisana leta 1937, v času stavkovnega vala v

ZDA. V pesmarici *The People's Song Book* 1948 je navedeno po avtorjevem pripovedovanju, da so ob obedu stali delavci s skledami za juho v rokah v dolgih vrstah pred obratnimi kuhinjami v tovarnah in prepevali prav od srca. Napjev je starejši, z Britanskega otočja. Baj je melodija iz leta 1924. Proletarci so jo prevzeli. In besedilo? *Ponoči na slami prebijem, podnevi pohajam okrog; ne morem zaslužka si najti, da kaj bi imel za pod zob. Juhe, juhe, le skodelico juhe dobim. Od mladih nog bil sem v tovarni, zalagal se z delom za dva, poslušam na vsako besedo - na starost pa, kdo me pozna: Juhe, juhe ... Naložil sem v banki prihranek, da kupim si avto morda, a ko sem denar svoj zahteval, dobil sem odgovor le-ta: Juhe, juhe ... Med vojno na fronti krvavi boril sem se z levjo močjo, verjel domovini sem svoji, a zdaj mi plačilo je to: Juhe, juhe ...*

Nas ta vsebina na kaj spominja? Danes, ko številne humanitarne organizacije prevzema jo skrb za četrtino državljanov in nadomeščajo pomanjkljivo vladno politiko. Bo to pesem iz prve polovice 20. stoletja v 21. kdo prebral? Želim si, da jo preberejo vladajoči.

Stanko Lepej, Ptuj

Pozivi Cerkve k nestrpnosti (2)

Pisma bralcev, 5. 11. 2020

Predsednik društva Alternativna akademija piše o svojem prepričanju, da se v Sloveniji čedalje večkrat in vse bolj odkrito odpravlja demokratični red, kar da izvaja koalicija pod upravo stranke SDS. Zagovarja protestnike, ki so najbrž iz logov omenjene akademije in so, kar je dokazljivo, pozivali k umoru in smrti. Taisti predsednik društva se predstavlja tudi kot mirovnik.

Tako seveda v svoji maniri označi revijo *Demokracija* za strankarsko trobilo, Novo-24TV pa za televizijo, ki poziva k obračunu z levčarji. Piše tudi o diskreditacijah najbolj neoporečnih javnih osebnosti, seksističnih napadih vseh vrst, rasističnih napadih ... Te - milo rečeno - nekulture besede seveda uporablja zato, ker menda kot samozvani mirovnik in kulturnik ne ve, da beseda *kultura* izvira iz latinske besede *cultura*,

ki pomeni vzgoja, čaščenje, izobraževanje, predvsem pa spoštovanje.

Ustavil se bom pri spoštovanju. Tudi verujočih, o katerih trdi, da mnogi niso na strani vodilne garniture slovenske RKC, veliko pa da je tistih, ki so "sposobni" razumeti sporočila o nujni posodobitvi in demokratizaciji, ki naj bi jih izražal sedanji papež Frančišek. Čisto v stilu nekoga, ki mu je razdvajanje blizu in ki na vse pretege zagovarja razna "kulturna" društva in posameznike z ljubljanske Metelkove. Društva torej, ki jim je po mojem mnenju osnovna kultura ideološka. Tista torej, ki so takrat, ko se napajajo iz državnih jasl, miroljubna, empatična, ko se jim pipice iz naslova nas davkoplačevalcev zapro, pa postanejo ogrožena, totalitarna, politična in pošastna. Hvala za taka razmišljanja nekoga, ki razvršča slovenske vernike med nasprotnike aktualnega papeža in one, ki to niso. Hvala tudi za alternativno kulturo, ljubljansko kulturo!

Danilo Ivančič, Maribor